

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD
REPUBLIKE SRPSKE
Broj: 57 0 Ps 097914 19 Rev 2
Banjaluka: 27.2.2020. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija Tanja Bundalo, predsjednik vijeća, Senad Tica i Gorjana Popadić, član vijeća, u pravnoj stvari tužitelja d.o.o. „J. na M.“ D.-B., koga zastupaju punomoćnici R.D. i T.D.-Č., advokati iz B., protiv tužene RS, zastupane po Pravobranilaštvu Republike Srpske–sjedište zamjenika, Banjaluka, radi naknade štete, vrijednost predmeta spora 283.033,16 KM, odlučujući o reviziji tužitelja izjavljenoj protiv presude Višeg privrednog suda u Banjaluci broj: 57 0 Ps 097914 19 Pž 2 od 25.4.2019. godine, na sjednici održanoj 27.2.2020. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se djelimično usvaja i obe nižestepene presude preinačavaju u odbijajućem dijelu odluke o tužbenom zahtjevu, tako što se zahtjev tužitelja djelimično usvaja i tužena obavezuje da tužitelju, pored dosuđenog iznosa od 23.328,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 5.4.2012. godine do isplate, isplati i iznos od 196.329,20 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 23.5.2012. godine do isplate, zajedno sa troškovima postupka u iznosu od 12.623,30 KM.

U preostalom dijelu se revizija odbija.

Obrazloženje

Presudom Okružnog privrednog suda u Banjaluci broj: 57 0 Ps 097914 12 Ps od 31.12.2018. godine, obavezana je tužena da tužitelju isplati iznos od 23.328,00 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 5.4.2012. godine do isplate, dok je u preostalom dijelu, preko dosuđenog iznosa, zahtjev odbijen.

Odlučeno je da svaka stranka snosi svoje troškove postupka.

Presudom Višeg privrednog suda u Banjaluci broj: 57 0 Ps 097914 19 Pž 2 od 25.4.2019. godine, žalbe stranaka su odbijene i prvostepena presuda potvrđena.

Odbijen je zahtjev tužitelja za naknadu troškova postupka na ime sastava žalbe u iznosu od 2.135,25 KM.

Tužitelj revizijom pobija drugostepenu odluku u odbijajućem dijelu zbog povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, sa prijedlogom da se

pobijana odluka preinači i tužbeni zahtjev usvoji ili da se ukine i predmet vrati istom sudu na ponovno suđenje.

Tužena u odgovoru predlaže da se revizija odbije.

Revizija je djelimično osnovana.

Tužitelj je postupak pokrenuo tužbom podnesenom 23.5.2012. godine, ističući primarni zahtjev kojim traži da se utvrdi da je nezakonit raskid ugovora o koncesiji za izgradnju i korišćenje Turističko-sportsko-rekreativnog kompleksa „J. na M.“ (u daljem tekstu: rekreativni centar) i da je ugovor pravno valjan. Ovaj zahtjev tužitelja je pravosnažno odbijen (prvostepena odluka broj: 57 0 Ps 097914 12 Ps od 25.4.2017. godine, drugostepena odluka broj: 57 0 Ps 097914 17 Pž od 15.2.2018. godine i reviziona odluka broj: 57 0 Ps 097914 18 Rev od 27.6.2018. godine).

Predmet spora u ovoj parnici je eventualni tužbeni zahtjev tužitelja za isplatu iznosa od 283.033,16 KM sa zakonskom zateznom kamatom počev od 1.6.2008. godine do isplate. Ovaj iznos naknade se sastoji od iznosa uplaćene jednokratne koncesione naknade od 23.328,00 KM, troškova izvedenih radova u iznosu od 196.329,20 KM i „troškova isplaćenih biroima na ime snimanja i projektovanja“.

Nesporno je da je Vlada Republike Srpske 28.6.2007. godine u „Službenom glasniku RS“ broj: 64/07, objavila odluku broj: 04/1-012-1111/07 o dodjeli koncesije za izgradnju i korišćenje rekreativnog centra preduzećima d.o.o. „Đ.“ B., d.o.o. „P.-c.“ B. i d.o.o. „V.“ B., kao koncesionarima. Koncedent i koncesionari su 21.8.2007. godine zaključili ugovor o koncesiji zaveden kod koncedenta pod brojem 14-01-4279/06 (u daljem tekstu: ugovor), s tim da je koncesionar d.o.o. „V.“ B. odustao od koncesije, a preostala dva koncesionara (d.o.o. „Đ.“ B. i d.o.o. „P.-c.“ B.) osnovali su zajedničko koncesiono preduzeće d.o.o. „J. na M.“ na koje je, odlukom Komisije za koncesije broj: 01-705/07 od 28.11.2007. godine, preneseno pravo na koncesiju.

U članu 2. ugovora predmet koncesije nije identifikovan po zemljišnoknjižnim i katastarskim podacima, već je navedeno da je predmet koncesije „bliže označen u Predstudiji o ekonomskoj opravdanosti za izgradnju i korišćenje“ rekreativnog centra i da je u pitanju površina od „oko 450 hektara jezero, šuma i pripadajuće zemljište“.

Članom 3. ugovoreno je da ukoliko koncesionar, bez svoje krivice, bude uskraćen ili ograničen u pravima na predmet koncesije, da se obavezuje koncedent da mu „nadoknadi sve oblike nastale štete“, dok je članom 5. stav 2. ugovoreno da koncesionar nema pravo tražiti odštetu od koncedenta ako je njegovo pravo korišćenja koncesije „ograničeno ranijim pravima lica koja su mu bila ili morala biti poznata u trenutku zaključenja ugovora“.

Prema članu 10. ugovora koncesionar se obavezao završiti izgradnju objekata za početak komercijalnog rada u roku od 36 mjeseci počev od dana zaključenja ugovora, s tim da koncedent može dozvoliti produženje roka na zahtjev koncesionara (član 11.). Članom 12. je ugovoreno da se ugovor raskida na štetu koncesionara ukoliko ne izgradi i ne pusti objekte u rad u roku iz člana 10. ili člana 11. ugovora.

Nesporno je da je koncesionar uplatio jednokratnu koncesionu naknadu u iznosu od 23.328,00 KM, saglasno odredbi člana 17. ugovora.

Tužitelj je po zaključenju ugovora pristupio izvođenju radova, i to: raščišćavanje terena od šiblja, utovaru i odvozu materijala na deponiju, mašinskom skidanju mulja i zemlje u nasipu i odvozu na deponiju, nabijanju šljunka u sloju od 20 centimetara nakon skidanja mulja u jezeru, na prosjecanju i izgradnji puta dužine 140 metara i širine 6 metara. Prema nalazu vještaka građevinske struke dipl. ing. arh. Ljilje Dmitrović od 4.12.2016. godine, troškovi izvedenih radova ukupno iznose 196.329,20 KM.

Nesporno je da je rješenjem Republičke uprave za inspekcijske poslove, odjeljenje Banjaluka-Inspekcija za šumarstvo i lovstvo, broj: 26.2.04/0333-1416/08 od 18.8.2008. godine, privremeno obustavljeno izvođenje radova na zemljištu obuhvaćenom koncesijom do donošenja šumsko privredne osnove ili do drugog akta nadležnog organa kojim se regulišu uslovi i način korišćenja šume. Razlog donošenja ovog rješenja, kako slijedi iz njegovog obrazloženja, jeste to što je koncesionar radove izvodio na odjelima 31/1, 32/1, 33/2 i 33/1 koji odjeli su ušli „u sastav koncesione površine“, a istovremeno su ti odjeli od strane Ministarstva odbrane Republike Srpske predati JP „Šume RS“ na „gazdovanje na osnovu ugovora broj: 8-01-332-8/05 od 23.12.2005. godine“. Iz obrazloženja navedenog rješenja takođe proizilazi da je vještak geometar utvrdio da je tužitelj izvršio sječu na površini od 0,4 h u k.č. 1 k.o. „Šljivno“ koja je upisana kao posjed Ministarstva odbrane Republike Srpske, dijelom u odjelu broj: 32/1 i dijelom (0,2 h) „van površine koja je u posjedu šumskog gazdinstva“.

Nesporno je da je tužitelj tražio od tužene produženje roka iz člana 10. ugovora i da je tom zahtjevu udovoljeno, ali da tužitelj ni u naknadno ostavljenom roku nije ispunio obavezu iz člana 10 ugovora, što je i bio razlog da je tužena 5.4.2012. godine, podneskom broj: 14-01-09-2-2845-3/11, obavjestila koncesionara da raskida ugovor. Ovom jednostranom raskidu prethodila je kontrola izvršena od strane Komisije za koncesije dana 5.9.2011. godine, koja je dala mišljenje da Ministarstvo trgovine i turizma „preduzme zakonom predviđene mjere iz razloga neizvršavanja ugovornih obaveza od strane koncesionara“. Pitanje pravne valjanosti raskida ugovora je pravosnažno riješeno donošenjem odluke o primarnom tužbenom zahtjevu.

Polazeći od ovako utvrđenog činjeničnog stanja, koje ne može biti predmet pobijanja i ocjenjivanja u ovom revizijskom postupku s obzirom na izričitu zabranu sadržanu u odredbi člana 240. stav 2. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“, broj: 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13-u daljem tekstu: ZPP), primjenom odredbe člana 28. Zakona o koncesijama („Službeni glasnik RS“, broj: 25/02, 91/06 i 92/09 – u daljem tekstu: ZK), u vezi sa članom 124., 132. stav 1. i 5., 154., 155. i 172. stav 1. Zakona o obligacionim odnosima („Službeni list SFRJ“, broj: 29/78, 39/85, 45/89 i 57/89, te „Službeni glasnik RS“, broj: 17/93 do 74/04 -u daljem tekstu: ZOO), prvostepeni sud je odlučio kao u izreci.

Prvostepeni sud prihvata činjenicu da je tužitelj „uložio značajna sredstva u realizaciju ugovora o koncesiji što je potvrdio nalazom i mišljenjem vještaka građevinske struke“, ali je stava da mu pravo na naknadu za izvedene radove ne pripada jer je do raskida ugovora došlo isključivo krivicom tužitelja koji nije ispoštovao ugovorene rokove izgradnje. Ocjena je suda da u postupanju tužene kod jednostranog raskida ugovora nema protivpravnosti, pa time ni odgovornosti za štetu.

Stav je prvostepenog suda da nema mjesta primjeni odredbe člana 210. ZOO, cijeneći da „ne nalazi na koji način se to tuženi obogatio, odnosno kako je to osiromašenje tužioca uticalo na povećanje imovine, odnosno imovinske koristi kod tuženog“.

Zahtjev tužitelja za isplatu iznosa od 23.328,00 KM uplaćenog na ime jednokratne koncesione naknade sud nalazi osnovanim, jer je došlo do raskida ugovora pa svaka strana treba da vrati ono što je primila ugovorom (član 132. stav 2. ZOO).

Drugostepeni sud u cijelosti prihvaća činjenična utvrđenja i pravne zaključke prvostepenog suda, iz kog razloga odbija žalbu tužitelja i potvrđuje prvostepenu presudu u odbijajućem dijelu i u dijelu odluke o troškovima postupka.

Drugostepeni sud nalazi pravilnim zaključak da je do raskida ugovora došlo isključivom krivicom tužitelja i da je zahtjev za naknadu štete pravilno odbijen, nalazeći da tužitelj nije dokazao visinu štete „na način koji bi bio objektivno prihvatljiv“.

Kada je u pitanju zahtjev za isplatu po osnovu odredbe člana 210. ZOO, stav je drugostepenog suda da je tužitelj morao dokazati, a nije, da su pripremni radovi na krčenju šume „izvršeni u skladu sa zakonskim propisima“ i da su bili „neophodni za realizaciju ugovora“. Pri tome sud ima u vidu utvrđene činjenice da je inspekcijским nalogom došlo do obustavljanja daljih radova jer tužitelj nije pribavio odobrenja nadležnih organa, te da su radovi izvođeni i na nepokretnostima „koje nisu obuhvaćene ugovorom o koncesiji“.

Drugostepena odluka je donesena uz pogrešnu primjenu materijalnog prava, iz kog razloga se revizija tužitelja ukazuje djelimično osnovanom.

Odredbom člana 12. ZOO propisano je da su učesnici obligacionog odnosa dužni da se pridržavaju načela savjesnosti i poštenja, da su dužni da izvrše svoju obavezu i da odgovaraju za njeno ispunjenje (član 17. stav 1.).

Zaključenjem ugovora za tužitelja kao koncesionara nastala je obaveza da uplati koncesionu naknadu (što je učinjeno) i da u roku izvrši ugovorene obaveze vezane za izgradnju rekreativnog centra (što nije ispunjeno i zbog čega je ugovor raskinut). S druge strane, koncesionar ima pravo posjedovanja i korišćenja sredstava i imovine koje mu koncedent stavlja na raspolaganje, u skladu sa ugovorom o koncesiji (član 32. ZK), dakle koncedent ima obavezu da mu omogući cjelovito i nesmetano korišćenje koncesionog dobra.

Kada je u pitanju konkretni ugovor vidljivo je da predmet koncesije nije identifikovan jer je predmet određen generički („površina od oko 450 hektara, jezero, šuma i pripadajuće zemljište“), a ne prema jasnim katastarskim i zemljišnoknjižnim podacima, što je prvenstveno obaveza koncedenta. Tužena je morala znati da su šumski odjeli 31/1, 32/1, 33/2 i 33/1, koji su unutar koncesione površine, odlukom njenog organa (Ministarstvo odbrane Republike Srpske) ustupljena na gazdovanje JP „Šume RS“, i to prije nego je zaključen ugovor o koncesiji. Tužena ne može tvrditi da joj je ta činjenica ostala ili mogla biti nepoznata, a upravo je ta okolnost objektivno onemogućavala koncesionara u nesmetanom korišćenju koncesionog dobra i uzročno posljedično je dovela do donošenja rješenja kojim je naložena obustava radova. Ta okolnost tužitelju nije bila poznata niti je mogla biti poznata obzirom da se radi o ugovoru zaključenim između organa tužene i javnog preduzeća koji nije javno dostupan.

Tužena nije ni dokazivala da je o tome upoznala koncesionara, prije ili najkasnije u vrijeme zaključenja ugovora, a da je imala saznanje o tome posredno ukazuje odredba člana 5. stav 2. ugovora.

Tužena je imala pravo da raskine ugovor jer tužitelj nije blagovremeno ispunio ugovornu obavezu (član 124. ZOO u vezi sa članom 30. tačka 2. ZK i članom 12. ugovora), ali je to ne oslobađa obaveze da tužitelju izvrši isplatu naknade po osnovu člana 172. u vezi sa članom 210. ZOO. Naime, ugovor o koncesiji je postojao i proizvodio pravna dejstva od njegovog zaključenja (21.8.2007. godine do jednostranog raskida 5.4.2012. godine).

Tužitelj je materijalnim dokazima, posebno nalazom vještaka građevinske struke, dokazao da je izveo radove raščišćavanja terena od šiblja u vrijednosti od 20.424,00 KM, radove mašinskog skidanja mulja i zemlje u nasipu u sloju debljine 35 centimetara u vrijednosti od 22.193,50 KM, iste radove na čitavoj površini jezera u sloju debljine 80 centimetara u vrijednosti od 11.947,20 KM, odvoz otpadnog materijala na deponiju udaljenu 5 kilometara od objekta u količini od 6.429,90 m³ u vrijednosti od 32.149,50 KM, radove dovoza i nabijanja šljunka u sloju debljine 20 centimetara u vrijednosti od 63.415,00 KM, prosijecanje puta u dužini od 140 m i širini od 6 m u vrijednosti od 12.600,00 KM i radove izgradnje tog puta u vrijednosti od 33.600,00 KM, tj. radove u ukupnoj vrijednosti od 196.329,20 KM.

Teret dokazivanja (član 126. ZPP) da ovi radovi nisu izvedeni ili da njihova vrijednost nije onolika koliko je u nalazu našao vještak na strani je tužene, a ona to nije valjano osporila. S obzirom na to, nije prihvatljiv stav drugostepenog suda da tužitelj nije „pravilno niti precizno“ dokazao visinu novčanog potraživanja.

Radovi koje je izveo tužitelj su trajnog karaktera, tako da tužena u daljoj realizaciji izgradnje rekreativnog centra neće imati ponovne troškove vezano za njihovo izvođenje, pa se za vrijednost tih radova obogatila (član 210. ZOO).

Okolnost da je tužitelj u sklopu izvođenja radova, bez prethodno pribavljene saglasnosti, posjekao 1.265 stabala johe zapremine 298,419 m³ (za šta je i prekršajno kažnjen), ne čini njegov zahtjev prema tuženoj neosnovanim već, eventualno, ustanovljava pravo JP „Šume RS“ koja gazduje posječenom šumom da od tužitelja potražuje naknadu štete.

Prigovor tužene da je tužitelj prethodno trebao pribaviti odobrenja za radove, pri čemu ni paušalno ne navodi koja je to odobrenja i za koje radove je bio dužan pribaviti, ne utiče na pravo tužitelja da traži naknadu stvarnih troškova za izvedene radove. Kako je koncesija javno dobro i tužena je imala obavezu da pravovremeno vrši nadzor nad postupanjem tužitelja, znači da ga upozori ili zatraži zabranu izvođenja radova ako je za njihovo izvođenje potrebna saglasnost nadležnih organa.

Tužitelj je na ime naknade štete tražio isplatu ukupnog iznosa od 283.033,16 KM (jednokratna koncesiona naknada od 23.328,00 KM + troškovi izvedenih radova u iznosu od 196.329,20 KM + troškovi isplaćeni biroima na ime snimanja i projektovanja), sa zakonskom zateznom kamatom počev od 1.6.2008. godine do isplate.

Tužitelju je u ranijem toku postupka pravosnažno dosuđena isplata koncesione naknade od 23.328,00 KM, a sada i naknada u iznosu od 196.329,20 KM za izvedene radove.

Preostali iznos zahtjeva u visini od 63.375,96 KM (283.033,16 KM - 23.328,00 KM - 196.329,20 KM) čine troškovi prema biroima na ime snimanja i projektovanja, a ovaj sud nalazi da je za taj iznos zahtjev pravilno odbijen i da tužitelj nije dokazao da su ti troškovi i u tom iznosu nastali i plaćeni vezano za realizaciju ugovora o koncesiji. Pored toga, troškovi ove vrste nastali su u vezi sa izradom Predstudija o ekonomskoj opravdanosti za izgradnju i korišćenje koja je i bila uslov da se tužitelj prijavi za dodjelu koncesije, dakle ovi troškovi su nastali prije zaključenja ugovora.

Zahtjev tužitelja za dosuđenje zakonske zatezne kamate počev od 1.6.2008. godine nije osnovan, jer je pravni osnov obavezivanja tužene sticanje bez osnova i kako je tužena bila savjesna (drugačije nije dokazano) kamata može biti dosuđena samo od podnošenja zahtjeva za isplatu, tj. od utuženja 23.5.2012. godine (član 214. ZOO).

S obzirom da je došlo do preinačenja pobijane odluke, saglasno odredbi člana 397. stav 2. ZPP, ovaj sud ima obavezu da odluči o cjelokupnim troškovima postupka.

Prema opredjeljenom troškovniku tužitelja od 7.11.2018. godine, do tada nastali troškovi postupka koji uključuju troškove sastava tužbe, zastupanja na ročištima, troškove vještačenja, troškove sastava pravnih lijekova i uplaćene takse na tužbu, presudu, žalbu i reviziju (uplatnice u spisu) iznose 27.287,75 KM. Ovi troškovi se uvećavaju na ime sastava žalbe protiv prvostepene presude od 31.12.2018. godine u iznosu od 2.135,25 KM i na ime sastava revizije protiv drugostepene presude od 25.4.2019. godine u iznosu od 2.135,25 KM.

Tražena je i taksa za ova dva pravna lijeka, ali kako u spisu nema dokaza da je ista plaćena, troškovi tih taksi ne predstavljaju stvarni izdatak koga je tužitelj imao u postupku.

Dakle, sveukupni opravdani troškovi tužitelja u ovom postupku koji mu se mogu priznati iznose 31.558,25 KM.

Primarni tužbeni zahtjev tužitelja za utvrđenje da je nezakonit raskid ugovora o koncesiji i da je ugovor pravno valjan je odbijen, dok je eventualni tužbeni zahtjev za isplatu iznosa od 283.033,16 KM djelimično usvojen za iznos od 219.657,20 KM, ili u omjeru od 77,60 %. O oba zahtjeva je odlučivano istovremeno što znači da se radi o jedinstvenim troškovima. Utvrđeni troškovi postupka od 31.558,25 KM stoga se ne mogu dosuditi samo prema procentu uspjeha u odnosu na eventualni tužbeni zahtjev (iznosili bi 24.489,00 KM), već u odnosu na cjelokupni uspjeh tužitelja u parnici.

Redovni sudovi imaju diskreciono pravo da, nakon što utvrde uspjeh stranaka u parnici (ovdje djelimičan), odluče na koji će način stranke snositi troškove postupka i da, u odsustvu eksplicitnih zakonskih odredaba o tome šta se smatra djelimičnim uspjehom u parnici, odredbe ZPP tumače u skladu sa načelom zakonitosti i pravičnosti, uvijek vodeći računa o zaštiti prava na pravično suđenje svih strana u postupku.

Primjenjujući napred navedeno i imajući u vidu konačni uspjeh tužitelja u parnici, ovaj sud cijeni da se tužitelju od priznatih troškova (31.558,25 KM), treba dosuditi 40 % tj. iznos od 12.623,30 KM, saglasno odredbi člana 386. stav 2. u vezi sa odredbom člana 387. i članom 2. tarifni broj 2, 9 i 25 u vezi sa članom 14. stav 2. Tarife o nagradama i naknadi troškova za rad advokata („Službeni glasnik RS“, broj: 68/05).

Temeljem odredbe člana 248. i 250. stav 1. ZPP, odlučeno je kao u izreci.

Predsjednik vijeća:
Tanja Bundalo

Tačnost otpravka ovjerava
Rukovodilac sudske posarnice
Amila Podraščić